

Innledning

Jeg våkner stiv av frost. Et skjørt dagslys siver inn gjennom vinduet i akterlugaren, og jeg vet at jeg må få hundehvalpen på dekk før den begynner å drite og pisse overalt ute i ruffen. Jeg åpner luka og banner idet jeg får en masse svart støv i ansiktet, fint som sanden i et timeglass. *Northern Quest* ligger dypt inne i Alaskas forrevne kyst, mellom spisse tinder på Resurrection Bay. Det har nok hendt at jeg får snø i trynet når jeg skal ut på dekk om morgenen, men hva er dette?

Jeg lar en finger gli gjennom støvet som har griset ned båten, og kjenner lukten av aske. Det er januar og iskaldt. Nede på kartbordet viser termometeret to varmegrader, her ute må det minst være minus 20, det var det i alle fall i går. Men heldigvis, den kraftige vinden som har gjort livet surt i flere dager, har lagt seg.

Det *er* aske. Båten og havna og den lille byen er dekket av et fint lag aske!

I tre og en halv måned har vi vært i Seward, og langsomt har Alaskas ville vinter tatt oss i sin favn. Oss, det er jeg og bikkja, som jeg kaller Ulf Larsen etter den grufulle Jack London-skikkelsen.

Rett som det er tordner et snøskred ut i fjorden. Vinden fra nord når av og til orkans styrke, og med alle kuldegradene i tillegg er det som om både Ulf og jeg forvandles til isstøtter bare vi setter foten på brygga. Under dekk forsøker vi å holde varmen med

en skarve vifteovn. Dieselvarmeren som forhandleren hjemme sa ikke kunne gå i stykker, har selvfølgelig streiket nå når jeg trenger den mest.

Og så — et vulkanutbrudd, for det er fra en vulkan asken kommer. Mount Redoubt syd for Anchorage har plutselig blitt aktiv, for fjerde gang i dette århundre, og vind i høyere luftlag har blåst nedfallet innover Resurrection Bay og Seward. Det er radioen som oppklarer gåten for meg mens jeg lar valne fingrer fange varmen fra kaffekjelen som snart koker.

Jeg befinner meg fortsatt på jordomseiling, tror jeg. Men i dag lar jeg ærlighet vare lengst og medgir at jeg ikke lenger er så sikker. Jeg vet ikke, men jeg synes liksom et vulkanutbrudd blir for mye, jeg har hatt strabaser nok. Det er riktig nok et filleutbrudd som ikke skader noen, men likevel, asken gjør meg trist til sinns. Jeg tenker alltid på ødeleggelse når jeg hører eller leser om vulkaner som brenner, denne gangen kan jeg til og med se det, for hva gir større avmaktfølelse enn når jordens indre slipper sine krefter løs?

Jeg tenker ikke ofte på Gud. Jeg vet ikke om det finnes noen gud, på havet trenger jeg ikke å vite det, for der er alle guder — vinden, sjøen, stjernene. Men om Gud finnes, og det er riktig at han skal straffe oss på den ytterste dag, er jeg sikker på at han lar jorda åpne seg så alle blir slukt. For om det også eksisterer et helvete må det være på bunnen av en vulkan.

Jeg har tilbakelagt 26 000 nautiske mil på min sjøreise til Alaska. Av og til har jeg hatt mannskap, av og til ikke. Det har vært en fantastisk seilas, på godt, men også på vondt. Det er stritt når stormer eller perioder med vindstille ikke vil gi seg. Temperaturene

kan være nådeløse enten det er varmt eller kaldt. Verst er det likevel når noe går i stykker om bord, enten fordi kvaliteten på utstyret er slett, eller fordi jeg selv har vært skjødesløs. Det ustanselige vedlikeholdet av båten tærer også på krefter og humør. På det området var jeg dårligst mentalt forberedt da jeg seilte hjemmefra, og det har straffet seg.

Jeg har fått lære meg at seilas over lange distanser er mer virkelighet enn drøm. Forsakelse, mangel på søvn, ensomhet kan være hardt å hankses med. Mens drømmer forflytter seg, er virkeligheten noe du ikke kan rømme fra. Det visste jeg heldigvis noe om da jeg la ut.

På havet glemmes likevel strabasene så snart de er overstått. Freden som hersker der ute — selv under en storm — har jeg lett forgjeves etter andre steder, kanskje med unntak av på en isbre i Jotunheimen. Det er en fred fylt av spenning som er god så lenge jeg synes smerten i mellomgulvet er til å bære, en fred i age. En fred som krever noe — hele tiden.

Mens seilasen over Nordsjøen og gjennom Den engelske kanal bød på all den dramatisk sjølitteraturen beskriver, ble farten mellom palmer og koraller i Sydhavet like paradisisk som jeg hadde forestilt meg. Vi var heldige over Biscaya, men fikk ta vårt monn igjen i stormene vi møtte utenfor Portugal.

I Atlanterhavet kolliderte vi med en hval, ellers gikk overfarten uten andre problemer enn tidvis for lite vind. Jeg vet ikke hva jeg skal si om Karibia — men vindene var friske og gode, og sola varm.

Og så Stillehavet, dette endeløse hav som nok er stille, men ikke alltid, der det først og sist er den psykiske styrke som gjelder. Uke etter uke etter uke — vi

dro mot Pitcairn og siden til Tahiti. Derfra seilte jeg alene til New Zealand.

Hvorfor skulle jeg så til Alaska? Det var 20 000 nautiske mil ut av veien, 10 000 opp og siden 10 000 ned, kunne jeg ikke like godt holde meg på Tongaøyene og Fiji?

Jeg kunne ikke det, noe dyttet meg videre, nordover igjen, hvisket det, finn på noe kaldt igjen, du kan ikke fortsette å flakke rundt ekvator, i varmen, svetten, i den drepene fuktigheten, hele tiden mens skokken av kakerlakker om bord vokser.

Sant skal være sant, alt mens jeg forberedte min lange ferd hadde jeg lekt med tanken på å seile til Alaska. Mens jeg seilte jorda rundt, kunne jeg jo også seile Stillehavet rundt.

Prosjektet fortonte seg på det tidspunkt likevel så uvirkelig at jeg aldri nevnte det for noen.

Men da jeg nådde Stillehavet, dukket tanken opp igjen, sterkere etter hvert som jeg seilte, for tro det eller ei, å seile på Stillehavet er annerledes, mykere. Det er ikke røft som på Nordsjøen, og ikke krapt som over Atlanteren. Lange og dype dønninger fra syd, skapt av de evige stormene rundt Antarktis, demper Stillehavets gemytt. Jeg fikk lyst til å bli lenge på dette havet.

Jeg hadde også noen barnslige grunner for å seile til Alaska. I 1906 seilte Roald Amundsens *Gjøa* gjennom Beringshavet etter å ha beseiret Nordvestpassasjen, og siden har visst ikke andre seilfartøy under norsk flagg tatt seg fram langs Alaskas kyster. På vei rundt jorda syntes jeg også det ville være moro å krysse min egen breddegrad. På samme måte som Oslo, ligger også Seward på 60°N. Men mest av alt

ønsket jeg å komme til det Alaska som er bjørnens og ulvens og ørnens hjemland, Jack Londons store rike, arnestedet for all slags guttefantasier.

Men om seilasen gjennom Stillehavets sydlige del hadde vært myk, fikk vi annet å bestille da vi begav oss inn i dets vestlige og nordlige utkanter. Fra New Zealand til Japan deltok vi i en regatta over drøyt 5500 nautiske mil, og da vi kom fram etter 42 døgns effektiv seiling, var vi så daue at vi knapt klarte å løfte pokalen vi fikk i førstepremie, for ikke å snakke om hvordan vi så ut da vi hadde krympet den.

Mot Alaska valgte vi en rute som gikk via Aleutene og Beringshavet. De første 2000 milene kjempet vi mot tyfoner og stadig synkende temperaturer. I Beringshavet toppet vindene seg som jeg aldri har sett, tåke sperret for utsynet og tungt regn pløyde ansiktene som bonden sin åker.

Mens det stod på som verst, kjente jeg for første gang at noe av gleden over å seile ble slitt vekk, og for første gang lengtet jeg etter å komme i land. Det var en forpjusket skipper som omsider kunne ankre opp i Seward, og enda jeg ikke liker å innrømme det, kan jeg ikke underslå at jeg hadde fått frynser i seilersjelen. Bedre ble det ikke da jeg skjønnte at jeg hadde kastet ankret i et ishus, selv om det fortsatt bare var september.

Men turen hit opp var en selvvalgt øvelse, og jeg visste hva jeg kunne vente meg. Jeg er sta når jeg seiler, jeg hadde nær sagt heldigvis, for stahet gir krefter, og det kan ikke ha vært annet enn stahet som fikk meg til å fortsette. Mannskapet jeg hadde med på dette strabasiose legget, Lars Marius Valstad fra Oslo og Jonathan Cook fra New Zealand, var ikke

mindre innstilt på å klare det, og hver gang en av oss etter en hard natt begynte å prate om at kanskje ville det lureste være å sette kursen sydover igjen, mot Hawaii, visste de andre at det ville bli med snakket.

Vi sprengte noen grenser for det vi trodde var mulig, og jeg nøler ikke med å kalle seilasen fra Japan til Alaska det mest dramatiske jeg har vært med på til sjøs. Men mer enn dramatikk ble turen også en prøve på samhold, tålmodighet og sjømannskap, derfor er den kanskje også det gjeveste jeg har opplevd på havet. Den følelsen er plaster stort nok til å dekke de sår jeg fikk, og jeg er nokså sikker på at alle slags frynser vil være borte når jeg igjen heiser seil etter et seigt vinteropphold i Alaska.

Mens jeg ligger med *Northern Quest* på Resurrection Bay, eller Oppstandelsens Bukt, lar jeg tankene vandre over alle de hav jeg har krysset, til land og øyer jeg har besøkt, til mennesker jeg har truffet. Sånn håper jeg, når Ulf og jeg ikke er ute for å spore ulv eller bjørn, vil denne boka bli til.

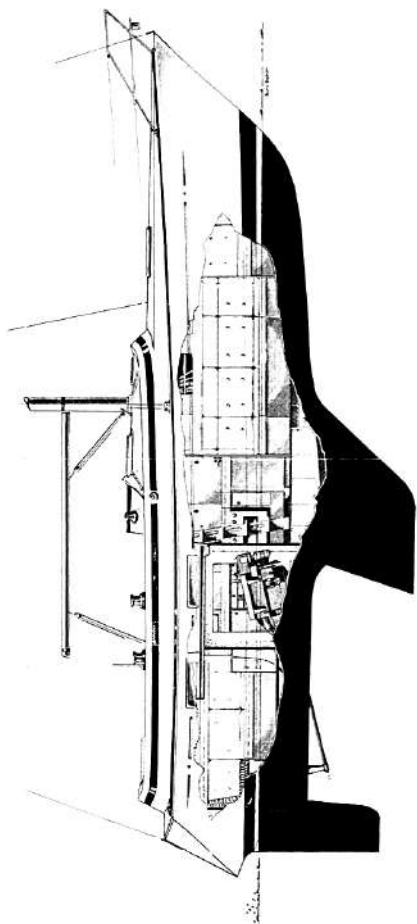
Seward, Alaska, januar 1990.
R.K. jr.

Bostrøm 37

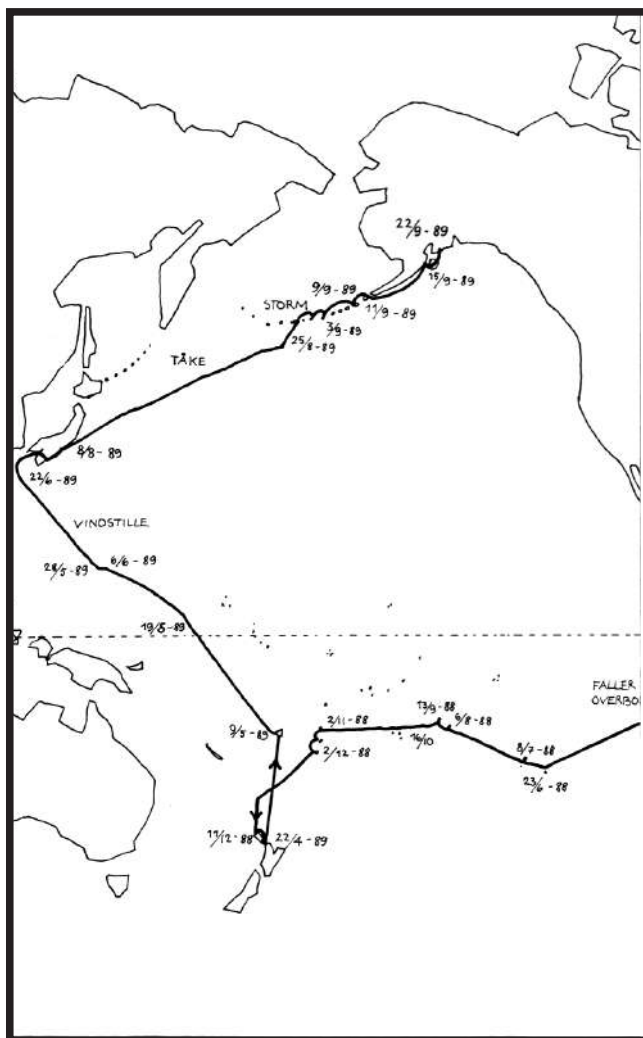

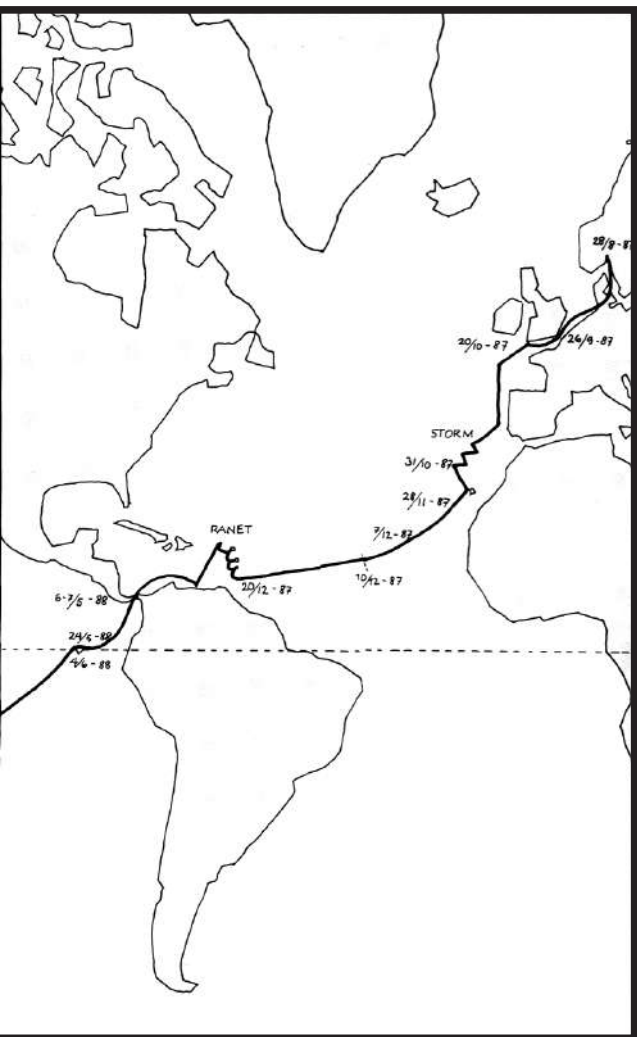
Lengde over alt 11,05 m, lengde over vann 9,15 m,
bredde 3,95 m, dyptgående 1,95 m, kjølvækt, bly 3,5 tonn,
deplacement 8,5 tonn, storseil 25,37 m², genua 56,58 m²,
stormfokk 14,40 m², spinnaker 120,00 m², genaker (sløreseil)
80,00 m², stagsseil 20,00 m², mastehøyde 16,16 m, flyttbart
stagsseilstag eller lignende kutterstag

Ruta

En spontan idé

Jeg tenker på hvor ofte jeg stod ved kjøkkenvinduet og så ned i det triste gårdsrommet og sa til meg selv at sånn kan det ikke fortsette, på alle de rastløse blikkene jeg kastet etter de fillete spurvene som alltid jaktet på mat, og alle gangene jeg forsøkte å telle bladene på det pistrete bjerketreet.

Over kaffekoppen en regntung novemberdag ble jeg stående og se på hvordan vindbygene lekte med grenene på treet, som nå var nakent og bladløst, og plutselig var det som om jeg hørte bestefar rope «baut skip», og jeg var om bord i den åpne seilsnekka hans, på vei ut fjorden under en sol høyt i syd som hvisket: *Bare seil!* I kurven under tofta lå saftflaska og de evindelige geitostskivene bestemor hadde stelt i stand, og når noe gikk galt i et slag, bannet bestefar høyt. Faen, skrek han så jeg nesten ble redd. Hadde jeg sagt faen hjemme hos far og mor hadde jeg fått husarrest i tre dager, men her, på vei mot havet, var det lov!

Jeg var seks år første gang jeg fikk bli med i bestefars seilsnekke, det var bare vi to om bord, og som jeg frydet meg! Faen, sa jeg også, men jeg våget ikke si det så høyt at bestefar hørte meg, for jeg kunne jo aldri vite.

Å seile. Jeg fortapte meg mens jeg lot kaffen bli kald bak de skitne vindusrutene. Endelig, tenkte jeg stille før jeg brått for opp, og mens jeg ennå forsøkte å få på meg ytterfrakken, raste jeg ned trappeopp-

gangen. Jeg ville seile. Hele jorda rundt ville jeg seile, over Atlanterhavet og Stillehavet og...

I 13 år hadde jeg arbeidet som journalist i Dagbladet, og like lenge hadde jeg vært forelsket i en jente jeg til slutt giftet meg med. Men å tre inn i ekteskapet, ble som å trække på en rusten spiker, og jeg følte meg blodforgiftet da bruddet kom. I avisen gikk det også tregere.

Livet i Akersgata er hardt, og jeg følte at kroppen kunne ha godt av noe annet en stund. Sjelen også. Av og til syntes jeg det ble for dumt i det stolte avishus, som om noen var i ferd med å stjele brodden.

Jeg tenkte altså stadig oftere på å hoppe av. Men hva skulle jeg gjøre? Sannheten var at jeg ikke hadde noe alternativ jeg følte var bedre, og derfor hadde jeg blitt ved å stirre ned i bakgården. Jeg tror jeg satt ved det jævlige kjøkkenbordet i to år.

Seile jorda rundt?

Det alle drømmer om, men få gjør, som jeg hadde hørt så ofte. Selv drømte jeg ikke om det, for jeg trodde en jordomseiling krevde lang planlegging, og jeg liker ikke å planlegge. Jeg er for lat.

Å seile jorda rundt så jeg dessuten på som et vågestykke større enn hva jeg torde å gi meg i kast med.

For ville ikke en slik seilas snart dreie seg mer om virkelighet enn om drøm? Om regn og storm og ensomhet, om seil som revner, stag som ryker og en motor som det ustanselig hender noe med? Hvis det var smektende stillehavsøyer jeg ville ha, fantes det andre måter å ta seg dit på enn å seile.

Jeg ante knapt hva en sekstant var, jeg er ingen seilmaker og slett ingen mekaniker. Og om jeg nå likevel hadde tenkt tanken noen ganger, hvor skulle

jeg ta pengene? Jeg hører til dem som ikke får sove når fanden feirer fødselsdag og avdragene i banken skal betales.

Men *seilt* hadde jeg jo, jeg elsket å seile, fra første stund om bord i bestefars båt ble jeg trollbundet av klukket fra baugen når seilene fyltes og båten skjøt fart, og fortsatt dunker spenningen i brystet når jeg haler til bidevind og skroget krenger.

Å seile er å være i krefters vold. Det er å kjempe og lykkes. Men å seile krever også ydmykhet, evne til å bøye hodet om kreftene ute på havet blir for sterke.

Ville jeg ha mot nok til å slåss, men samtidig styrke til å underkaste meg? Bare om jeg kunne svare ja på det spørsmålet, ville jeg seile. Det tvang jeg meg selv til å love. For så visste jeg at jeg ville bevare kjærligheten til havet, uansett hvilke prøvelser jeg ble utsatt for.

I *Garman & Worse* skrev Alexander Kielland: «Det er ikke sandt at Havet er troløst; thi det har aldrig lovet noget.» Jeg kunne altså ikke avkreve havet noe løfte, for gjorde jeg det, ville jeg bli forrådt. Men kunne jeg mestre det og likevel være dets svenn?

Ja, sang det i meg den novemberdagen. Egentlig hadde jeg bare tre ting å gjøre, og jeg besluttet å handle i gal rekkefølge slik at bordet ville fange: Si opp jobben, kjøpe båt og selge leiligheten. For det visste jeg, skulle jeg komme av gårde måtte jeg handle lynraskt. En spontan idé krever spontan iverksettelse.

Neste morgen smilte jeg til spurvene i bakgården mens jeg klistret en lapp på vinduet:

«Landgangen tas 15. august 1987.» Det var ni måneder til.

Skipper'n glemmer tidevannet

Naaaleøiet» kalte Roald Amundsen Den engelske kanal i beretningen han skrev om erobringen av Sydpolen. Jeg hadde seilt gjennom Kanalen to ganger tidligere og visste han hadde rett. Nå skulle jeg seile der igjen, og jeg følte meg utilpass.

Værmeldingene var gode, de lød på lette nordlige vinder, men det hjalp ikke. For mange år siden hadde jeg hørt om en norsk seiler som mistet båten sin på en sandbanke utenfor den belgiske kysten. Han skulle også jorda rundt, men ble tatt av en nordvestlig storm. Jeg klarte ikke å få den sørgelige historien ut av hodet mens vi nærmet oss innløpet til Kanalen. Jeg hadde sverget at en sånn skjebne ikke fikk ramme meg.

Vi hadde gått fra Scheveningen i Nederland tidlig om morgenen med kurs for Southampton, der jeg skulle kjøpe litt båtutstyr som var altfor dyrt i Norge. Utover ettermiddagen økte vinden noe og stabiliserte seg på nordvest. Men til tross for den indre uroen jeg følte, la jeg ikke større vekt på det.

Da mørket kom, blåste det frisk bris, og jeg vurderte å ta et rev. Men siden det var en stund siden jeg hadde gjort bestikk, gikk jeg først ned på kartbordet for å finne ut hvor vi var.

Jeg stirret på deccanavigatoren og trodde ikke mine egne øyne.

— Det er umulig, hvisket jeg.

Tidevannet, farer det gjennom meg, det forræderiske tidevannet! Hvordan i svarte helvete har jeg

kunnet glemme tidevannet? Vi er utenfor Belgias kyst, der kan strømmen løpe med fire–fem mils fart.

— Sigmund! roper jeg ut på dekk.

— Kan du se en lysbøye i baugen, halvannen nautiske mil unna, omtrent?

Sigmund ser ingenting. Det har begynt å regne. Vinden fortsetter å øke. 13 sekundmeter og liten kuling. Vi har den på styrbord låring.

Jeg løper på dekk og tar to rev i storseilet. Jeg ruller også litt inn på genuaen. Siden drar jeg til bidevind.

— Gå så høyt du kan, Sigmund, men pass på at du ikke mister fart. Tidevannet har satt oss mot land og vi må vekk!

Sigmund loffer, og båten stuper inn i den første bølgen. En Rasmus så høy som et hus slår inn over dekk og cockpit.

— Det var da jævlig som den ypper seg, mumler jeg grettent og går ned til kartbordet igjen.

Der ser jeg til min store forskrekkelse at vi mangler et kart. Jeg trodde kartene jeg hadde framme overlappet hverandre, men de gjør ikke det, 20 nautiske mil er borte, 20 kritiske mil med sandbanker og grunt farvann. Det eneste jeg har å holde meg til er lysbøya, som et oversiktskart over Nordsjøen og innløpet til Kanalen viser.

— Ragnar, hører jeg Sigmund rope. Jeg er så flau over den nye tabben jeg har gjort at jeg ikke orker å svare med det samme. Og sånn som jeg sjekket nordsjøkartene før vi dro!

— Jeg ser lysbøya. Sigmund har sluppet rattet et øyeblikk og stikker et dryppende fjes ned i luka.

— Hvor? I ett sprang er jeg på dekk.

— Der, rett i nord.

— Hva?

Jeg ser det matte lyset blinke, en halv mil unna, kanskje, og jeg vet det er krise. Vi passerer sjømerket på gal side.

Vinden viser oss heller ingen nåde lenger. Vindmåleren viser 23 sekundmeter nå. Det blåser liten storm fra nordvest.

Som i en døs går jeg fram til masten og tar det tredje revet. Siden reduserer vi genuaen til en fjert.

Jeg kneler i cockpiten og hører meg selv be til Gud, og har jeg gjort det siden frøken lærte oss det i folkeskolen?

— Skal vi forsøke å snu? spør Sigmund.

— Nei, svarer jeg.

— Det var for sent. Vi hadde seilt fra Oslo fredag 28. august 1987, og det var bare to uker senere enn opprinnelig planlagt. Det bekymret meg likevel noe at vi ikke hadde klart å komme av gårde tidligere, for vi ville ikke nå Kanalen før siste halvdel av september som Det engelske admiralitetets losbøker beskriver som den verste tiden på året. Og oktober er slett ingen måned for seilas på Biscaya. At vi så dro av gårde på en fredag, ofret jeg ikke mange tanker selv om det fra gammelt av skal bety ulykke å sette seil på denne ukedagen. Jeg har alltid seilt når jeg har vært rede, fredag eller ikke.

I løftet stemning tok vi farvel med flokken av venner. Kvelden falt på da vi utvekslet de siste klemmer og håndtrykk. Når ville jeg se dem igjen? Jeg visste turen ville ta flere år. Det ble skålt i champagne.

— Hell og lykke, hørte vi mens vi langsomt gled fra brygge på Dronningen.

Vi passerte Dyna fyr, og jeg kjente et press forsvinne. Forberedelsene var over, den vanvittige beslutningen bare ni måneder i forveien hadde blitt virkelighet, seilassen kunne begynne.

Jeg så på Sigmund som skulle seile med til Karibia. Jeg forsøkte sikkert å si noe viktig, noe bevinget, men fikk det ikke til, store øyeblikk blir ofte størst om de får være i fred.

Siden, i milde og gode dager på havet, har jeg ofte tenkt på dette øyeblikket. Jeg følte det ikke den gangen, men jeg føler det nå — det var som å sprengte alle de lenker som i årevis hadde holdt meg på lese-saler og i avisredaksjoner, som hadde fått meg til å trelle for karrieren, for det neste trinnet på stigen som så mange higer etter. Og likevel, jeg stod i gjeld til disse lenker, for det var jo nettopp karrieren som gjorde seilassen mulig, den hadde gitt meg pengene og tiden jeg trengte, om jeg bare klarte å bryte med den, bli dens erklærte uvenn. Der, ved Dyna fyr, klarte jeg det.

Senere den kvelden satt Sigmund og jeg og lo av oss selv, for allerede i Middagsbukta kastet vi anker etter en førsteetappe på bare fem nautiske mil. Vi måtte summe oss. I flere måneder hadde vi stått på hodet for å få alt klart, og mer enn én gang i denne tiden sa jeg til meg selv at dette ville jeg aldri gjøre en gang til.

Under det fjerne lyset fra byen lot vi skjenke cognac, og vi nøt våre glass stille før vi med en liten brann i våre sinn gikk til køys.

Sigmund Hjerde var 51 år gammel, selv ble jeg snart 45. Det var forresten en annen greie jeg hadde hatt, at jeg ville gi livet en uventet dreining før 45-års-

dagen. Det klarte jeg med en snau måneds margin. Jeg er tung å vende, som en gammel seilskute, og derfor hendte det at jeg satte meg slike merkelige mål, uten egentlig å vite hva målet gikk ut på. Jeg sa noe liknende til meg selv før jeg fylte 40. Den gangen hadde jeg giftet meg.

Sigmund og jeg hadde seilt sammen i mange somrer, og vi seilte alltid så langt vi klarte i våre korte ferieuker. På kryss og tvers i Skagerak, til Ålandsøyene i Østersjøen, til Shetland og Orknøyene og så sent som året før til Dover, the Solent og Kanaløyene.

De første årene leide vi båt, mens de to turene på Nordsjøen foregikk i en 28-fots Fenix jeg hadde kjøpt. Et riktig surfebrett og en gøyal båt, men strengt tatt hadde den ikke noe på et stormhardt hav å gjøre.

Jeg kjente dessuten Sigmund fra endeløse skiturer i Jotunheimen. Han hører til den typen som på død og liv skulle være medlem av «Treskias venner», og i årevis gikk han med et stadig mer fillete merke på anorakken som viste det. Jeg ertet ham alltid når han ble sist i sporet på slapseføre, og til slutt møtte han opp med nyinnkjøpte fjellski i plast med aluminiumskanter. Fristelsen til å innkassere et siste stort poeng var stor, men jeg lot det være. En glad gutt, opprinnelig fra Tromsø, og jeg har alltid lurt på hvor han fikk det lille glimtet i øyet fra som alle jenter han møter er så svake for.

I fordums tid hadde Sigmund eid en motorbåt han kalte *Bruse*. Han var derfor motorkyndig. Ellers er han dataekspert, og ved siden av å seile «chief», mønstret han også på som skipselektriker. Jeg hadde riktignok kjøpt en flunkende ny båt, en Bostrøm 37, og regnet ikke med store tekniske problemer, ikke i

den første tiden i alle fall. Men så feil kan man ta, Sigmunds kunnskaper kom godt med fra første stund.

At han i tillegg hadde tatt kystskippereksamen gjorde ham til en ypperlig navigatør på det første lange strekket fra Oslo til Barbados, som jeg på mange måter fryktet mest siden alt ville være så nytt.

Jeg gjorde selv noen forsøk på å lese til kystskipper'n, men det var kort tid til avgang, og i mylderet av ting som måtte gjøres, bestemte jeg meg for å droppe det. På ingen måte ville jeg utsette starten, av alt jeg hadde lest om hvordan man forbereder en jordomseiling, hadde jeg også lest om dem som forberedte seg i hjel slik at de aldri kom av gårde. Jeg stolte på at erfaringene jeg hadde fra praktisk seiling langs vanskelige skandinaviske kyster og en frådende Nordsjø, var tilstrekkelig.

Noen år tidligere hadde jeg dessuten seilt mannskap på en liten 26-fots stålbåt fra Kapp Verde-øyene utenfor Vest-Afrika til Azorene og videre til La Rochelle på den franske Biscaya-kysten, der skipper Michell bodde. Til sammen tilbakela vi drøyt 3000 nautiske mil i den lille balja som ikke engang hadde motor om bord, men som ellers var sjødyktig nok. Før jeg gikk om bord, spurte Michell meg om jeg ville klare de psykiske påkjenningene seilasen ville by på. Han regnet med å bruke tre-fire uker bare opp til Azorene. Jeg vet ikke, svarte jeg, men jeg har lyst til å finne det ut. Og om bord på *Ogoun Ferrail* lærte jeg meg i alle fall at tålmodighet må høre til en havseilers fremste egenskaper, og slik tålmodighet kan ingen lærer i navigasjon formidle i et klasserom. Jeg likte likevel ikke beslutningen om å kutte ut kyst-

skippereksamen, jeg har stor respekt for teori, men jeg følte at jeg ikke hadde noe valg.

Sigmund og jeg styrer *Northern Quest* på sydsiden av et nordmerke. Ikke fordi vi ikke vet bedre, men fordi en sterk tidevannsstrøm driver oss ut av kurs uten at vi har merket det. Det blåser liten storm fra nordvest.

— Hvis vi snur, er jeg redd vi havner enda nærmere land og sandbankene, sier jeg til Sigmund mens jeg forsøker å virke rolig. Den eneste åpningen finnes i vest, og jeg bestemmer meg for å satse alt på det kortet, selv om det betyr at vi seiler inn i det området lysbøya advarer mot. *Northern Quest* stikker to meter, det får bære eller briste. Jeg vet jeg burde diskutere beslutningen med Sigmund, men det er ikke tid til det nå.

— Klarer du å holde 270 grader?

— 260–65.

Sjøen er grov, og det ville være tøvette å presse for større høyde, mer enn noe gjaldt det å holde fart i båten. «Hva du enn gjør, Ragnar, så husk at i hardt vær er en seilbåt uten fart en død båt,» hadde bestefar fortalt meg gang på gang under våre seilaser på Tjømekjæla.

260 grader, litt sønnpå vest, det fikk holde. Plutselig ser jeg at ekkoloddet bare viser åtte meter. Jeg stivner. Jeg er redd. Kampen alle seilere frykter har begynt. Kampen mot en le kyst. I nesten hvilken som helst seilberetning finnes en le kyst, og nå også i min. De aller fleste forlis skjer når en skute havner mellom vær og land, mellom en vind som presser og en kyst som ikke åpner for flukt. En av mine hav-

seilende «helter», den særegne franskmannen Bernard Moitessier mistet to båter på le kyster.

Erfaringene gav ham slik respekt for brenningene at han knapt våget seg nær land siden. I sin bok *La longue route*, der han skildrer en alene-seilas som skulle ta ham jorda rundt halvannen gang og vare i elleve måneder, skriver han at han hatet å gå mot en fremmed kyst. Ved landkjenning mistet han den indre, langsomme rytmen bare tryggheten ute på det åpne havet kunne gi ham. Han gikk da heller aldri i land under denne lange turen som tok ham fra England til Tahiti etter å ha passert Kapp det gode håp og Kapp Leeuwin (Australia) to ganger og Kapp Horn én gang.

Under det meste av min lange reise har jeg hatt det på samme måte, selv om jeg jo går på land av og til. Det er havet som gir friheten, ikke kysten. Havet kan nok være lunefullt, men det gir deg en sjanse. Kysten ligger i bakhold og venter på deg, og gir deg ikke fred, av og til heller ikke liv. Når jeg forlater en havn, hviler jeg ikke før landet bak meg synker i havet. Og når jeg igjen nærmer meg land på den andre siden, blir jeg nervøs og irritabel. Om og om igjen går jeg ned på kartbordet for å finne en rute inn mot kysten som garanterer meg fritt leide også om vinden skulle snu under innseilingen. Rekker jeg ikke fram før det blir mørkt, blir jeg på havet om natten, enten jeg snur og seiler vekk eller jeg dreier bi. Det koster i blant, særlig fordi tropenatten er 12 timer lang, men det koster mindre enn å miste båten. Bare om en led er godt merket med bøyer og lys, våger jeg meg videre etter mørkets frembrudd. Men i Karibia og Stillehavet finnes som regel ikke lykter, og skulle du støte på en, så stol *aldri* på den.

Seks meter. Jeg stirrer stivt på ekkoloddet. Regnet pisker fortsatt, det er bekmørkt, vi ser ikke lys noe sted. Og vinden hisser, 25 sekundmeter i kastene nå.

Bare båten bryr seg ikke om faren som truer, hvordan kan hun, hun vet jo ikke hva som foregår, hun klipper sorgløst sjøene, stiv som en stokk, lydig som en hund. Stadig seks meter. Jeg går ned og leser av posisjonen. Ennå ikke inne på neste kart. Det smeller på dekk, og et seil blafrer vilt.

— Hva i...

Genuaskjøtet har løsnet fra den selvskjøtende vinsjen.

— Drit i seilet, bare stå på, skriker jeg til Sigmund, han ratter som Ulabrand der ute.

Vi seiler langs Belgias kyst, og vi har mistet kontrollen, vi er i andres hender, vi er i hendene på vinden, sjøene, sandbankene, og mens vi ennå ikke vet om det bærer eller brister, farer tusen ting gjennom hodet på meg. Jeg tenker på ham som forliste her, som fikk splintret alle sine drømmer om å seile jorda rundt, og langt inne i hodet hører jeg et dunk, jeg ser vannet fosse inn i den ynkelige trebåten som en venn og jeg hadde seilt på grunn i Staupersundet ved Tjøme. Vi måtte øse hele veien hjem.

Mens jeg ser tallene på ekkoloddet flimre, bare fem nå, dukker den enorme bølgebryteren ved innseilingen til Thyborøn fram, i 63 timer har vi ridd av stiv kuling over Nordsjøen, og det er mørkt som i en sekk, men vi orker ikke mer, vi vil til land. Jeg kaster meg over rorpinnen og får vridd båten rundt den djevelske bølgebryteren, som en hval har den dukket opp av det frådende vannet; bare fem meter vann nå, her utenfor Belgias kyst. Som jeg skammer meg. Vær

så snill! Langsamt får jeg teitet opp genuaen igjen. Båten raser av gårde, det hyler på alle kanter.

— Ragnar.

— Ja?

— Vet du hva du gjør?

— Ja. Jeg forsøkte å virke overbevisende.

— Det blir stadig grunnere.

— Bare hold kursen. Tre meter. Tre meter! Det er jo ikke dypere enn Frognerbadet hjemme, og vi er ute på Nordsjøen, på vei inn i Den engelske kanal. To meter, enkommaåtte meter. *Enkommaåtte* meter mellom oss og bunnen av Nordsjøen! Jeg sier fyyy faaaen så intenst og stille jeg kan, jeg holder lo vinsj i et jerngrep og er sikker på at den skal smelte mellom fingrene mine. Tårene triller, og det slår voldsomt i brystet. Jeg har aldri følt meg så maktesløs, så ute av stand til å foreta meg det minste. Jo, én gang, en gang har jeg kjent den samme margspisende følelsen, den dagen jeg skjønnte ekteskapet ville ryke, at Kristine og jeg ikke lenger skulle leve sammen.

Som å nå toppen, og så miste fotfestet...

Langt borte, gjennom all min fortvilelse og alle mine bønner, enten jeg påkalte gud eller djevel, hørte jeg Sigmund si det ble dypere. Jeg slapp grepet om vinsjen og så på ekkoloddet og kjente en grenseløs takknemlighet.

Utkjørt skled jeg ned i le. Jeg skulle tatt roret, jeg visste Sigmund var sliten, men jeg orket ikke. Jeg bad om et kvarter, vekk meg om et kvarter, sa jeg matt og kjente kroppen visne. Så sovnet jeg pal.

Bare noen minutter senere våknet jeg likevel brått. Stormen stod, og sjøen gikk høy. Selv om vi hadde

passert sandbankene og endelig befant oss inne på neste spesialkart, følte jeg meg ikke trygg. Selve nåløyet, Doverstredet, lå fortsatt forut.

— Bra jobba, sa jeg til Sigmund da jeg tok roret. Det var et uttrykk vi brukte av og til. Jeg falt av noen grader og gav et par stikk i skjøtene. «Et stikk i skjøtet gir én mil på farta,» sier et gammelt seilerord, og *Northern Quest* kvitterte. Hun dro av gårde med åtte mils fart. For et under av en båt, tenkte jeg, mens jeg lot henne styre seg selv.

Vi hadde beseiret en le lyst og sandbankene utenfor, vi nærmet oss det smaleste punktet i Den engelske kanal, og vi befant oss i angrepsposisjon. Vi hadde hatt flaks, og vi visste det. Nå gjaldt det å holde på hellet. Vi hadde ennå harde odds mot oss.

